

Volle kracht vooruit

Een krant over interventies in het kader
van het Nationaal Programma Onderwijs

FEB
'22

VMBO HAALT VERTRAGING IN

Leerlingen van Teylingen KTS
bouwen samen een tiny house

Lees verder op pagina 3

02

Mail aan
mijn oude
vmbo-school

04

Column
Maxe de Rijk

12

Column
Ismail Aghzanay

15

Tutorleren:
leren in de
puurste vorm

Vmbo, dat zijn we samen

De vierde golf van corona is er. De besmettingscijfers breken record na record. Vandaag lees ik dat het grootste aantal besmettingen zit in de leeftijdsgroep van 10 tot en met 14 jaar, dus ook de onderbouw van het vmbo. Meestal ben ik blij met een eerste plaats, maar nu even niet.

Onlangs hebben we een onderzoek afgerond naar hoe vmbo-leerlingen ervoor staan, na de schoolsluitingen van vorig schooljaar. De resultaten laten duidelijk zien dat het vmbo-programma veel méér is dan losse lessen. Het kent een duidelijke samenhang. Het totale programma stelt leerlingen in staat zich te ontwikkelen, om verbanden te zien tussen hun opleiding en hun toekomst, en om op basis daarvan keuzes te maken. Dat gebeurt misschien niet altijd even bewust, maar de leerlingen doen het wél. Vertragingen, of het uitvallen van onderdelen, hebben daarom meteen impact

op meerdere gebieden: niet alleen op het eindniveau, maar óók op het leerplezier en de motivatie.

Doordat leerlingen in coronatijd veel minder ervaringen hadden (zoals stages, LOB-activiteiten, beroepsgerichte vakken en avo-lessen) was er geen continuïteit in de ontwikkeling van leerlingen. Het wegwerken van vertragingen is echt maar een deel van het verhaal. Juist omdat vmbo meer is dan lessen, is het belangrijk dat leerlingen weer het gevoel krijgen dat ze erbij horen. Dat ze een groep vormen en dat het vmbo hún school is.

Jan van Nierop

Docenten en leidinggevenden werken daar hard aan, zo laat het onderzoek ook zien: ze weigeren te geloven dat het niet zou lukken de leerlingen naar een 'normaal' eindniveau te brengen.

Dat laatste herken ik helemaal. Het maakt mij optimistisch dat wij ook deze groep leerlingen naar een goed vervolg zullen brengen. De verhalen in deze krant laten dat ook zien. Het spat gewoon van de pagina's: docenten, leidinggevenden en leerlingen zorgen samen dat het vmbo weer die plek wordt waar je je thuis voelt om te leren. Met interventies van het NPO-menu en vooral met veel vmbo-à-la-carte. Zodat we met z'n allen weer écht plezier krijgen in het leren.

Veel leesplezier!

Jan van Nierop

Voorzitter Stichting Platforms vmbo

Mail aan mijn oude vmbo- school

Van: **Janne Marinus** JanneMarinus@NimetoSIV.nl
Verzonden: 15 november 2021 09:22
Aan: SanderReijgers@beeldendkunstenaar.com

Onderwerp: **Hoe is het?**

Beste meneer Reijgers, dag Sander,

'Ik spreek je nog wel eens als ik op Nimeto zit.' Dat zei ik tijdens een van jouw lessen op de Rientjes Mavo in Maarsse. Iedereen koos zorg of biologie, ik techniek. Jouw lessen beeldende vorming zijn het meest bijgebleven. We hadden het er vaak over dat ik iets met kunst wilde gaan doen. Je trok me uit superchaotisch, maar zó tof! Ik heb er heel veel van geleerd. Inmiddels ben ik vierdejaars student Styling, Interieur en Vormgeving aan Nimeto in Utrecht. Dit half jaar loop ik fulltime stage bij Condept, een grafisch bedrijf dat bedrijven – waaronder Nimeto – helpt met branding en huisstijlen. Ik hou me nu vooral bezig met het fotoshoppen van schoolfoto's. Er is nog veel dat ik wil leren. Dus ga ik hierna Graphic Design volgen aan de HKU. Ik verheug me vooral op het vak kunstgeschiedenis.

Tot nog toe heb ik eigenlijk altijd mijn leven zelf uitgestippeld. In groep acht wist ik al dat ik naar Nimeto wilde. Daarvoor nog wilde ik architect worden, later interieurarchitect. In de brugklas mocht ik een dag meelopen bij Nimeto en wist ik het helemaal zeker. Mijn examenjaar was nog niet begonnen of ik had me al aangemeld bij Nimeto. Bijna bezig kwamen klasgenoten toen naar me toe: 'Hoezo wéét jij het al?' Na het eerste jaar op Nimeto ben ik geswitcht van interieur naar de grafische richting. Ik leer hier vooral goed kijken. Door objecten goed te bestuderen en te onderzoeken, ontdek je hoe je met vormen kunt spelen en nieuwe dingen kunt creëren. Deze opleiding leidt op tot ruimtelijk vormgever. Je leert niet alleen hoe je dingen kunt maken, maar ook hoe je je ideeën en ontwerpen kunt onderbouwen en uitleggen aan klanten. Wat je ook leert is dat iedereen creatief is, ook als je van jezelf denkt van niet. Elk perspectief is waardevol!

Omdat ik best actief ben op social media, werd ik benaderd door reclamebureau Everybody Likes Penguins voor een campagne om het onzichtbare werk van Utrechtse mbo'ers zichtbaar te maken. Daar wilde ik zó graag aan meedoen. Hoe vaak ik niet hoor: 'O, je bent een mbo'er, dan mag je er niet bij'. Bijna elke dag krijg je wel een keer te horen dat je 'lager' opgeleid bent, bijvoorbeeld wanneer je niet in aanmerking komt voor een studentenkamer omdat ze alleen hbo- of wo-studenten zoeken. Waarom wordt er nog zo gedacht in hoger en lager, en niet in praktisch en theoretisch? De reacties op de campagne waren alleen maar positief. Op YouTube staat een filmpje van mij dat regelmatig als reclame voorbij komt. Ik word zelfs af en toe op straat herkend!

Het mbo is anders dan het hbo. Ik beschouw het mbo als een familie en het hbo als plek waar je echt wordt losgelaten. Je kunt op het mbo zóveel doen en je eigen weg vinden, met een docent in de buurt als je die nodig hebt. Je bent alleen maar bezig met je handen, fantastisch vind ik dat! Ik ben nu ook mbo-ambassadeur en doe mee aan een project om op het vmbo voorlichting te geven aan leerlingen. Vaak zijn vmbo'ers onzeker over hun vervolg. Dan is het fijn om een oud-leerling te spreken, dat is laag-drempelig, alsof je met een vriendin praat. Dat motiveert. Ik zou vmbo'ers willen zeggen: kies met je hart en maak van je hobby je werk. Ik kom graag langs op de Rientjes!

Tot snel,
Janne

Hee Janne!!!

Wat goed om van je te horen en fijn dat je mijn chaotische lessen nog niet bent vergeten. Je bent van harte welkom om op de Rientjes Mavo jouw verhaal te vertellen en te delen. Jouw succes op het mbo moet gehoord en gedeeld worden!

Vriendelijke groet,
Meneer Reijgers

Samen bouwen aan een tiny house

De ombouw staat, de elektra is aangelegd en binnenkort wordt de douche geïnstalleerd: het tiny house van Teylingen KTS in Voorhout begint al echt vorm te krijgen. Leerlingen van de profielen BWI en PIE werken samen aan dit project, dat op meerdere punten een succes is. "We hadden het al vier keer kunnen verkopen!"

Tessa en Eva zijn de keuken van het tiny house aan het meten. "Het is niet echt moeilijker, maar wel leuker dan de gewone lessen", zeggen ze over het werken aan het tiny house, dat in een aparte ruimte naast het BWI-lokaal wordt gebouwd.

Het tiny house is onderdeel van een viertal keuzevakken BWI. Zo maken leerlingen voor het keuzevak 'Constructieve aansluitingen' een trap voor het tiny house, en bij 'Interieurbouw, stands en betimmeringen' de scheidingswanden. De bouw van het tiny house begon vorig jaar en ligt op schema. De leerlingen werken nu in zes groepjes aan het ontwerp voor de keuken. Het beste ontwerp wordt straks in het tiny house geïnstalleerd. Het doel is dat aan het eind van dit schooljaar het project echt is afgerond.

Levensrecht

Tiny houses zijn populair: het gaat om een huis op een klein aantal vierkante meters, maar wel met alles erop en eraan. Directeur Ton de Groot en BWI-docent Stefan Loos weten niet meer precies wie er als eerste op het idee kwam om met de leerlingen een tiny house te bouwen, maar dat het een mooi project zou worden, zagen ze allebei meteen.

Ton de Groot: "We proberen hier altijd om het onderwijs zo levensrecht mogelijk te maken. Ons restaurant ontvangt dus echte gasten en we gaan 's ochtends om half zeven open om brood te bakken voor de winkel. Voor de techniek-profielen is het lastiger om dat soort projecten te vinden. Het mooist is om niet te blijven hangen in het maken van houtverbindingen, maar om échte dingen te maken."

Een tiny house is bovendien voor de docenten een mooie uitdaging. Bij het ontwerp nam

zij-instromer Stefan Loos zijn ervaring als aannemer en jachtenbouwer mee. BWI-docente Nienke Creyghton, die de technische tekeningen maakte, is verrast hoe goed het gaat. "Het is mooi om te zien hoe enthousiast de leerlingen zijn." Docent Theo Gommers merkt op dat de afdeling BWI niet voor niets steeds populairder wordt: "We gingen hier van 34 naar 56 BWI-leerlingen."

Samenwerken

Voordeel van het tiny house: de leerlingen BWI en PIE werken hier samen. De timmertieten bouwen, leerlingen PIE leggen de elektra aan. Zo'n aansprekend traject waar je samen aan kunt werken, dat hebben de leerlingen ook wel nodig, zegt Ton de Groot. "De leerlingen hebben in de coronaperiode veel praktijkuren gemist. Het zijn toppers, maar het is echt lastig om zulke grote vertragingen in te halen."

Stefan Loos merkt op dat de leerlingen ook elkaar enorm hebben gemist: "Normaal gesproken worden leerlingen in de derde, als ze samen aan hun profiel beginnen, heel snel echt een groep. De huidige vierdejaars hadden vorig jaar om en om les. Voor hen begint dat groepsgevoel eigenlijk nu pas te komen."

De praktijktoets waar de vierdejaars BWI vandaag mee bezig zijn, helpt daar trouwens ook bij. De leerlingen maken allemaal een houten schakel. Ze moeten daarbij goed samenwerken met twee klasgenoten, zodat de schakels als ze af zijn echt perfect op elkaar aansluiten, om zo een houten ketting te vormen. Intussen staat de radio hard en

zingen leerlingen af en toe een stukje André Hazes mee.

Makelaar

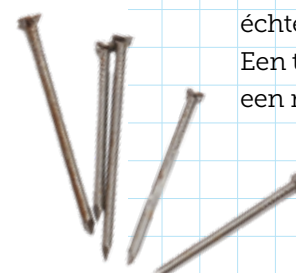
'Levensrecht leren' betekent in de visie van Ton de Groot ook dat je er wat mee kunt verdienen. Ook wat dat betreft zit het met dit tiny house wel goed: er is zoveel belangstelling dat de school het al vier keer had kunnen verkopen. Maar daar wordt nog even mee gewacht. Als het tiny house straks af is, volgt er een traject met een makelaar. Ook dát is leerzaam en hoe het in de praktijk gaat. En dan? Weer een tiny house? Misschien. Maar een van de horecadocenten heeft al een foodtruck besteld, en Stefan Loos heeft zijn gedachten al eens laten gaan over een vorm die niet over de weg vervoerd hoeft te worden. Je kunt zo'n tiny house tenslotte ook best op een ponton zetten. Een nieuw idee voor een project voor de leerlingen BWI en PIE: "Tets drijvende, misschien?"

Lijst met afkortingen profielen

Economie en Ondernemen	E&O
Horeca, Bakkerij en Recreatie	HBR
Zorg en Welzijn	Z&W
Groen	Groen
Dienstverlening en Producten	D&P

Bouwen, Wonen en Interieur	BWI
Produceren, Installeren en Energie	PIE
Mobiliteit en Transport	M&T
Media, Vormgeving en ICT	MVI
Maritiem en Techniek	MaT

Vergeet de armoede niet

'Vmbo'ers lopen een jaar achter met lezen' kopte de Volkskrant eind oktober, na de voortgangsrapportage van het Ministerie van Onderwijs over de corona-achterstanden. In het basisonderwijs zijn de achterstanden van kinderen van laagopgeleide ouders twee keer zo groot als die van kinderen van hoogopgeleide ouders. Op het vwo zijn de problemen minder groot.

Kansenongelijkheid. Het wordt bijna een leeg begrip. Iedereen weet dat het er is, en iedereen lijkt erop tegen. Toch is het nog geen minister gelukt om er wat aan te doen. De problemen worden alleen maar groter. Ik werk op een vmbo- en praktijkschool in Amsterdam. Net als op veel scholen doen we ons uiterste best om onze leerlingen alle kansen te geven. Zo hebben we de vmbo-kansklas in het leven geroepen, waarbij leerlingen een jaar langer over het vmbo kunnen doen, om zo hun opgelopen achterstanden, die er ook al vóór de pandemie waren, in te halen.

We zien helaas dat niet enkel de leerachterstanden groter zijn geworden, maar ook dat het welbevinden van onze leerlingen flink achteruit is gegaan. Kijk naar onze nieuwe eerstejaars: tijdens de schoolsluitingen zaten zij in groep 7 en in groep 8. Jaren waarin een kind zich enorm ontwikkelt op sociaal-emotioneel gebied. Deze jaren zaten ze veel thuis,

en als ze al op school waren moest er aandacht worden besteed aan Nederlands en rekenen. Gevolg: de omgang met sociale situaties gaat nu moeizaam. En dus moeten we daar nu vol op inzetten.

Als ik het over welbevinden heb, dan heb ik het zeker ook over armoede. Op onze school leeft rond de tachtig procent van de kinderen onder de armoedegrens. We maken het allemaal mee: kinderen die zonder ontbijt en zonder lunch naar school komen, kinderen die 's nachts op de bank in de woonkamer slapen, kinderen die nergens anders komen dan school, straat, thuis. Ouders gaan van flexbaan naar flexbaan. Want praktisch werk, dat is mooi en belangrijk, maar wordt nog steeds slecht betaald en de contracten zijn belabberd. Door corona is dit in een rap tempo verder achteruit geheld. De stress loopt op, voor leren is nauwelijks ruimte meer.

Onze school geeft niet op: we introduceren dit jaar het gratis schoolontbijt voor iedereen op school. Geen kind moet met honger in het klaslokaal zitten. Toen ik dit aan leerlingen vertelde, konden ze hun geluk niet op. 'Krijgen we écht elke dag een ontbijt?' zei de één. 'Hoef ik geen honger meer te hebben op school?' zei de volgende. Ik zei dat we er alles aan gaan doen om daarvoor te zorgen.

Maar het zal niet genoeg zijn. Onze leerlingen zitten zo'n 3.700 uur op school. In die uren kunnen we ongelooflijk veel doen. Maar wij kunnen niet armoede de wereld uit helpen. Een minister die denkt dat we sociale ongelijkheid op school kunnen oplossen, heeft het mis. Het wordt tijd dat er concreet gekeken wordt naar de leefomstandigheden waarin de leerlingen en hun ouders zich bevinden. Wil je echt wat aan kansengelijkheid doen? Dan moet het Ministerie van Onderwijs intensief gaan samenwerken met het Ministerie van Sociale Zaken. Het leed dat anders ontstaat, is niet te overzien.

Maxe de Rijk

Docent Mundus College

Over haar vmbo-kansklas schreef ze het boek

'Geen stress, we gaan het maken!' (uitgeverij Volt)

Stichting Platforms vmbo

In de Stichting Platforms vmbo (SPV) werken elf docentenplatforms samen aan het vmbo. SPV richt zich op de beroepsgerichte profielen, de praktijkgerichte programma's én de avo-vakken in het vmbo. Onder het motto 'Samen waar het kan, apart waar dat wenselijk is' bundelen elf platforms hun krachten en vormen zij één vmbo-gezicht en één gesprekspartner voor het vmbo-veld.

SPV werkt samen met alle belangrijke spelers in het onderwijsveld, zoals de ministeries van OCW en VWS, de VO-raad, de MBO Raad, Connect Groen, het platform TL, Platform IT, Vakcollegegroep, SBB, branche-organisaties en vertegenwoordigers namens het bedrijfsleven. Dit alles met als doel de leerlingen in het vmbo een optimale voorbereiding te bieden op

opleiding en beroep. SPV geeft, samen met anderen, uitvoering aan Sterk Beroeps-onderwijs en Sterk Techniekonderwijs. Beide programma's hebben onder meer tot doel de samenwerking tussen vmbo, mbo en het bedrijfsleven in de regio te versterken.

Elf platforms werken samen

In SPV werken docentenplatforms samen, elk voor één profiel/praktijkgericht

programma in het vmbo. Deze platforms vormen de (inhoudelijke) schakel tussen onderwijs, beroepsopleiding en beroep. Voor docenten organiseren de platforms activiteiten met als doel ontwikkelingen in de beroepspraktijk te vertalen naar onderwijs, zodat opleiding en beroep goed op elkaar aansluiten.

Meer informatie:
www.platformsvmbo.nl

Kortere lessen en extra NPO-uren

Geert Duijs

Hoe regel je uren om de vertragingen weg te werken? Het Hooghuis ZuidWest in Oss bedacht deze oplossing: alle lessen zijn ingekort van vijftig naar veertig minuten. De tijd die daardoor overblijft, wordt gebruikt voor extra 'NPO-uren'.

Er worden diverse NPO-uren aangeboden, waarvan leerlingen er minimaal vier en maximaal acht volgen, afhankelijk van hun persoonlijke situatie. Tijdens die uren zijn er lessen in de theorie- én de praktijkvakken. Zo kan elke leerling precies de lessen volgen die hij of zij nodig heeft

om na de coronaperiode weer helemaal 'on track' te komen.

Puzzel

Geert Duijs, vliegende keep van het Team Techniek (BWI, PIE en M&T) maakte de planningen.

Het was een enorm gepuzzel, vertelt hij. "Eerst zijn de vertragingen in kaart gebracht en vervolgens hebben mentoren met elke leerling samen bepaald welke extra lessen die leerling gaat volgen."

De NPO-klassen zijn klein, tussen de vijf en vijftien leerlingen. Extra aandachtspunt: op welk moment rooster je de NPO-uren in? "Niet alle leerlingen volgen dezelfde NPO-uren. Daarom hebben we de NPO-uren ingeroosterd aan het begin of het einde van de lesdag. Op die manier hebben de leerlingen geen extra tussenuren."

Wennen

Voor docenten is het wel wennen om de lesstof in veertig minuten te behandelen in plaats van vijftig. Aan de andere kant is er ook voor hen extra tijd beschikbaar. "25 lessen per week die tien minuten korter worden, betekent 250 minuten 'opslag'. Zestig procent daarvan gaat naar NPO-uren. Dus veertig procent kunnen de docenten gebruiken om bijvoorbeeld hun lessen verder te ontwikkelen."

Verbreding en verdieping

De aanpassing in het rooster duurt in principe twee jaar, de periode dat de NPO-gelden beschikbaar zijn. Maar wie weet blijft de aanpassing wel. Want wat Duijs ziet: het werkt. "Leerlingen zijn tijdens de NPO-uren maximaal aan het werk. Ik denk dat we het echt goed doen!" Is de vertraging eerder ingelopen? Dan kunnen leerlingen in de NPO-uren ook kiezen voor verdieping of verbreding. Zo wordt het nieuwe rooster op termijn ook gebruikt om het onderwijs beter, leuker en interessanter te maken – win-win!"

Esther Brouwer

Dát is waarvoor je leert!

'Ervaringsgericht onderwijs' staat hoog in het vaandel bij de BHS Gorredijk. Kun je zo'n onderwijsconcept ook benutten bij het inlopen van coronavertragingen? Esther Brouwer, onderwijskundige en plaatsvervangend teamleider, vertelt.

In de aan-stand

"Ervaringen opdoen is voor vmbo-leerlingen echt nodig: zo ontdekken ze de samenhang in hun programma, tussen stades, LOB-activiteiten en beroepsgerichte vakken en kunnen ze verbindingen leggen." Die nieuwe ervaringen waren er in coronatijd niet zoveel, daarom pakt de school dat nu weer volop op. Zo rijdt elke woensdagmiddag een bus met basis- en kaderleerlingen van Gorredijk naar Drachten, waar de bovenbouwleerlingen techniek (met dit jaar, als inhaalslag, óók de vierdejaars) twee keuzevakken volgen op ROC Friese Poort, onder begeleiding van mbo-

docenten. "We merken een motivatiedip en concentratieproblemen bij onze leerlingen, hoe blij ze ook waren om weer op school te zijn. De lessen op het mbo vragen volwassener gedrag van ze, in een andere omgeving met andere docenten en studenten. Dat triggert leerlingen om zich weer sneller in te zetten en in de aan-stand te komen."

Nieuw in de bus sinds dit schooljaar: leerlingen Zorg & Welzijn. Zij volgen op het mbo onderdelen van keuzedelen en ontvangen een certificaat, waarmee ze straks sneller het mbo-programma doorlopen. De BHS zet hiervoor ook NPO-middelen in: de docent Z&W gaat mee naar het mbo, een extra praktijkondersteuner blijft op school bij de rest van de leerlingen.

Driehoeksgesprek

De BHS doet nog meer. "We willen graag dat leerlingen weer meer eigenaar worden van hun leerproces. Daarom laten we ze zelf een driehoeks-voortgangsgesprek organiseren met hun ouders en mentor." Ook doen de vierdeklassers dit jaar een praktijkopdracht bij een bedrijf in de buurt, in plaats van de gebruikelijke beroepsgerichte stage. Bovendien organiseert de BHS extra activiteiten, om de binding en groepsvorming te bevorderen. Het extra onderwijs op het mbo is een gouden greep, ziet Esther. "Daarmee sla je een hele hoop vliegen in een klap. Leerlingen oriënteren zich beter op techniek of zorg, en maken daardoor een bewustere keuze voor hun profiel. Ze krijgen bovendien een beter beeld van het mbo en van de beroepsopleidingen en dat doet wat met ze. Plotseling zien ze waar ze naartoe werken: hier doe ik het voor!"

Zoeken naar waardevolle verbindingen

In het schooljaar 2021-2022 is een eerste groep van vijftien vmbo'ers van Nuborgh College Oostenlicht in Elburg begonnen aan een nieuwe route. Daarin kunnen ze zonder overstap een startkwalificatie behalen. Teamleider bovenbouw Gert Jan van der Kolk vertelt over de samenwerking met mbo Menso Alting, die resulteert in een krachtige en flexibele leerroute.

Stip op de horizon

De wens naar een doorlopende route, waarin basisleerlingen zonder fysieke overstap naar het mbo hun mbo2-diploma kunnen behalen, borrelde al een paar jaar. Twee jaar geleden hebben Nuborgh College en mbo Menso Alting de draad opgepakt. Actiepunt nummer 1: het schrappen van overlap in de programma's. "Want die overlap is niet motiverend voor leerlingen. Bovendien is er mogelijk versnelling te realiseren, waardoor voor basisleerlingen de stip op de horizon dichterbij komt", zegt Gert Jan van der Kolk, teamleider bovenbouw vmbo.

In hun vmbo-opleiding lopen leerlingen al elke vrijdag een lintstage, waarin ze kennismaken met het werkveld. Maar bij de start op het mbo doorlopen ze eerst een uitgebreide kennismakingsperiode voordat ze aan hun beroepspraktijkvorming (bpv) kunnen beginnen. Daar viel winst te boeken door uit te gaan van de al opgedane praktijkervaring, in combinatie met een warme overdracht.

Verwantschap

De samenwerking tussen beide scholen begint met twee directeuren, die de voordelen voor de studenten zien en de route een kans willen geven. Teamleiders zorgen dat het georganiseerd wordt in de scholen. "Dat je als teamleiders een beroep op elkaar kunt doen, is cruciaal", vervolgt Van der Kolk. "In het vmbo spreek je van een PTA, in het mbo van een OER; de leerlingvolgsystemen verschillen. Dat red je niet alleen." Na directeuren en teamleiders vormen docenten de grootste investering en succesfactor. Een economie-docent van Menso Alting geeft twee dagen

les op het vmbo, zo ook de 'eigen' docente Zorg & Welzijn. "Op maandag is er een dubbele bezetting. Die dag is ook echt bedoeld om studenten goed te kunnen begeleiden in hun persoonlijke leerbehoefte en leerroute."

Gert Jan van der Kolk

Binnen de route kunnen studenten kiezen uit vijf mbo-opleidingen, waaronder Helpende zorg & welzijn, Medewerker secretariaat en receptie en Verkoper. De vijftien studenten zitten bij elkaar in de klas. Van der Kolk: "We hadden het geluk dat Menso Alting al bezig was op grond van verwantschappen de cross-over te zoeken tussen die opleidingen. Er zijn bijvoorbeeld parallellen tussen gastheerschap en omgaan met cliënten. Dat maakt het een stuk makkelijker. Het vakinhoudelijke deel hebben de leerlingen grotendeels al gehad in het vmbo. Dat wordt nu voor de verschillende mbo-opleidingen getoetst in de praktijk. Daarnaast is er een groot deel dat de studenten gezamenlijk hebben."

Natuurlijke context

De nieuwe doorlopende route biedt ontegenzeggelijk pluspunten voor studenten. "Het onderwijs is meer praktijkgericht, er zijn geen dubbelingen meer en leerlingen kunnen de route op maat doorlopen, in hun eigen tempo en in hun vertrouwde omgeving. Dat maakt de route een 'natuurlijke context', waarbinnen je als student ook eventuele vertraging door corona kunt inlopen. Maar er is méér: juist door de cross-overs kun je van opleiding wisselen zonder opnieuw te hoeven beginnen. In de coronaperiode is er ingeleverd op LOB-activiteiten en dat zie je terug: leerlingen veranderen binnen het vmbo vaker van profiel."

"Afgelopen schooljaar hebben we leerlingen zo veel mogelijk naar school laten komen. We denken dat dat geleid heeft tot minder vertraging op cognitief vlak. Basisleerlingen hadden last van alle onderbrekingen in hun leerproces, het voortdurend schakelen en aanpassen aan nieuwe onderwijsomstandigheden. Ze misten structuur, aansporing en begeleiding. Met mijn team zetten we vol in op het sociale en vormende aspect, samenleven en de interesse in elkaar. Uiteindelijk zijn dat soft skills die voor deze groep superbelangrijk zijn op het mbo en daarna: 'Wie ben jij zelf, en hoe verhoud je je tot een cliënt, collega of werkgever?'"

De route zal zeker nog verder in aantallen groeien. In de huidige situatie hebben leerlingen het vmbo-examen al achter de rug. Een denkbare optie is de instroom in de route te vervroegen en verdere tijdswinst uit het vmbo-traject te halen. Verder dromend: hoe mooi zou het zijn als deze leerlingen na het basisonderwijs meteen een vijf- of zesjarig traject kunnen gaan volgen, waarin ze opgeleid worden tot beginnend vakman/vrouw?

READY, STEADY, GO!

In De Liemers geven vo-docenten van het Candeia College les aan basisschoolleerlingen op omliggende po-scholen. Zo leren de kinderen alvast hoe het er op de middelbare school aan toegaat en kunnen leraren en docenten ervaringen uitwisselen. Maar er gebeurt nog veel meer om de overstap naar de middelbare school gemakkelijker te maken.

"It's time to learn English today, guys! Did you have a chance to look at your vocabulary? Wie heeft de woordjes al bestudeerd? Raise your hand if you did!"

Vandaag komt vo-docent Loes van Kempen langs bij groep 8 van Juf Marlot op basisschool De Kameleon in Duiven, voor de wekelijkse les Engels. Loes geeft de leerlingen vast een voorproefje van hoe het straks op de middelbare school gaat: plotseling is de voertaal Engels, met af en toe wat Nederlands tussendoor, en het tempo ligt hoog. Het thema van deze les is 'Introducing your family'. Na een korte herhaling van de woordjes, gaan de leerlingen met elkaar in het Engels kletsen over hun familie. Dan volgen in sneltreinvaart een paar quizzen op Quizlet Live. Wat is 'tweeling' in het Engels, en wat is de Nederlandse vertaling van 'aunt'?

Het is spannend, want bij een fout antwoord moet je terug naar af. Loes is tevreden: "Very well done, everybody!"

Samenwerking po-vo

Het 'lesgeven in elkaars werelden' is een project waarin vakdocenten van het Candeia College (vmbo, havo, vwo) een schooljaar lang wekelijks lessen geven op po-scholen in de omgeving, met als doel onder meer om de overgang van basis- naar middelbaar onderwijs voor de leerlingen minder groot te maken. "Deze lessen zijn mogelijk voor de vakken Engels, techniek, rekenen en wiskunde, sport en beeldende vorming", vertelt projectleider Marenka van Toor. "Basisscholen geven aan waar ze behoefte aan hebben, en vervolgens stemmen we het af met collega's op het Candeia College. Vooral Engels is populair, er zijn inmiddels al vier docenten Engels die op in totaal negen po-scholen lesgeven."

Loes van Kempen is een van de docenten Engels die meteen de meerwaarde zag van het project. "Voor po-docenten is het fijn, want op de pabo krijg je soms maar twee modules Engels en dan is het best lastig om het vak te geven. En voor mij is het goed om weer even te zien hoe groot de niveaunderschillen tussen leerlingen zijn. Wat ik ook heel belangrijk vind: soms komen leerlingen bij ons binnen met het idee dat ze niet goed zijn in Engels, en die weerstand is moeilijk te overwinnen. Ik wil de leerlingen met deze lessen vooral meegeven dat Engels léuk is, zodat ze met een lekker gevoel naar de middelbare school gaan."

Volgens Marlot van den Dam zit dat wel goed: de kinderen in groep 8 zijn superenthousiast over de lessen en vragen elke week: 'Wanneer komt Loes?' "We hebben een methode Engels, maar ik zie dat dit de leerlingen meer aanspreekt."

Zelf ben ik ook blij met de lessen. Ik spreek wel Engels, maar ik vind het best een drempel om volledig Engels te praten in de les. Loes spreekt vloeiend Engels en de leerlingen pikken het snel op."

Doorlopende ontwikkellijijn

De uitwisseling van docenten valt binnen een duidelijke onderwijsvisie. Het uiteindelijke doel is om een doorlopende methodische en didactische ontwikkellijijn te realiseren voor kinderen van 0 tot 18 jaar binnen De Liemers (vijf gemeenten, 3 vo-scholen en ruim dertig basisscholen en integrale kindcentra). In totaal zijn er zeventien projecten waarin kinderopvang, po en vo samenwerken. Zo geven BBL-leerlingen in de keuken van het Candeia kookles aan BSO-kinderen, en organiseren ze activiteiten voor peuters. Dit alles gebeurt ook in het kader van het 'Liemers Lijstje', een zevental onderwijsbeloften van de scholen aan hun leerlingen, waaronder 'Jouw leeromgeving is boeiend, inspirerend en uitdagend'.

Mooi meegenomen: zo'n uitdagende leeromgeving, daar worden docenten ook blij van. Voor Loes zijn de lessen bijvoorbeeld een heerlijk proeftuintje. "In een andere klas heb ik liedjes gezongen, dat is fantastisch voor de uitspraak!" En Marlot gaat binnenkort met haar groep 8 naar het Candeia voor een robotica-project. "Er is zoveel mogelijk. Het is echt fún!"

En de leerlingen? Als na een half uur de les Engels is afgelopen, klinkt luid protest: het was veel te kort! Loes, al bijna met één been op de fiets naar haar volgende school, zegt vrolijk "Ik kom toch vaker? En blijf intussen herhalen, hè! Jullie weten het: *Repetition is the key to learning!*"

Loes van Kempen tijdens haar wekelijkse les Engels

Mail aan mijn oude vmbo-school

Van: **Stijn Franken** StijnFranken@Deltion.nl
Verzonden: vrijdag 3 december 2021 11:27
Aan: gymdocentKnaven@Metzo College.Doetinchem

Onderwerp: **Hallo van Stijn**

Beste meneer Knaven,

Als je dit leest, heb ik mijn mbo-diploma Dakdekker Riet op zak. Inderdaad, ik ben tóch in de voetsporen getreden van mijn vader en broer, bij Hissink Rietdekkers. Dat had ik niet gedacht toen ik in de bovenbouw van het Metzo College in Doetinchem het profiel Produceren, Installeren en Energie volgde. Het Metzo College was een leuke school. Ik heb goede herinneringen aan jouw gymlessen. Er was veel vrijheid. We hadden de grootste lol en hebben veel gelachen met elkaar.

Voordat ik begon aan de mbo-opleiding Dakdekker Riet bij het Deltion College in Zwolle, heb ik eerst een andere opleiding gevolgd. Dat was de opleiding allround dakdekker metaal, van IWNederland met het mbo Graafschap College. Een opleiding met maar vijf leerlingen. Je leerde werken met zink, lood en koper. Ik liep stage bij een bedrijf in installatie- en dakwerk. Zo kwam ik erachter, dat ik dat veel minder interessant vond dan rietdekken.

Ik ben nu 19 en zit in het laatste jaar van de bbl-opleiding. Mijn broer is al veertien jaar rietdekker. Hij heeft ook deze opleiding gedaan, al zag die er toen wel heel anders uit. Je voerde praktijkopdrachten uit in een pand op een industrieterrein. Zo kon je zien hoe anderen het aanpakten. Omdat er steeds minder leerlingen zijn, bestaat de opleiding nu voornamelijk uit theorie. De praktijk leer je zelf bij je leerbedrijf. Daardoor krijg je alleen mee wat je bij je eigen bedrijf doet. De mogelijkheid om te leren van elkaar is verdwenen.

De theorie in de opleiding is niet zo spannend. Het is vooral belangrijk hoe je de handelingen in de praktijk uitvoert. Je hebt materialenkennis nodig. Je past verschillende diktes riet toe afhankelijk van de helling van daken. Je moet verschillende technieken beheersen, bijvoorbeeld voor de kap van een molen. Dat krijg je goed mee in je opleiding. Ook leer je hoe je je werkplek veilig inricht en hoe je veilig werkt op een steiger. Als rietdekker moet je elke seconde kiezen: is dit de goede bos riet, leg ik hem op de goede manier, op de goede plek? Je moet echt elke seconde checken of het klopt. Dat leer je in de praktijk. Als je het als leergoed zitten, bijvoorbeeld onder in het dak. Als je dat over het hoofd ziet, heb je daar een aantal lagen later nog last van. Ervaring telt, dus.

Er is veel werk voor rietdekkers. Ook in de coronaperiode bleef het druk. Ons bedrijf zou er graag één of twee mensen bij hebben. We hebben al opdrachten tot in 2023. Op het moment is er veel te doen in de nieuwbouw. Een rieten dak is niet alleen mooi, het isoleert ook. Volgens het nieuwe Bouwbesluit moet je een Rc-waarde van 6,3 hebben voor isolatie. Voor riet geldt al een Rc-waarde van 4,0, dus dan hoeft je maar 2,3 bij te isoleren. Daardoor kiezen veel mensen voor een rieten dak.

Mijn klas telt in totaal tien eerste- en tweedejaars. Bij mijn broer waren er nog twintig leerlingen per jaar. Dat wordt straks een groot probleem, want er stoppen meer rietdekkers dan er nieuwe vakmensen bij komen. Het vak zou van mij wel bekender mogen worden. Rietdekker is zo'n mooi beroep! Je kunt met riet prachtige daken en mooie hoekjes maken. Het is zichtwerk en er valt veel eer aan te behalen. In de opleiding werk je zelfstandig, ieder in een eigen tempo. Dat is heel plezierig. Ik zit op de goede plek!

Groeten,
Stijn

AAN DE SLAG MET LOB? DRIE TIPS VAN MICHEL ZIJFFERS

Breng LOB in kaart

Op www.expertisepuntlob.nl is veel materiaal te vinden, bijvoorbeeld een LOB-scan, waarmee je kunt onderzoeken hoe het ervoor staat met LOB op jouw school. Zo'n scan is een goed instrument om met het management in gesprek te gaan als je LOB op de kaart wilt zetten. Met de LOB-curriculumplanner kun je zelf een evenwichtig LOB-curriculum voor je school samenstellen. Voor elk instapniveau is er een online module ontwikkeld, waarmee je ook kunt verdiepen of verbreden in het kader van LOB.

Breng ook minder bekende mbo-opleidingen onder aandacht

Heeft een leerling bijvoorbeeld interesse in technologie, kijk dan niet alleen naar opleidingen in de installatietechniek, maar ook naar gezondheidstechniek. Er zijn zoveel mooie, kleine specialistische opleidingen, bijvoorbeeld in mbo-vakinstellingen, waarvan leerlingen vaak geen weet hebben. Hierbij gaat het vaak om ambachtelijke beroepen als rietdekker, goudsmid of orthopedisch schoentechnicus. Op kiesmbo.nl staan alle opleidingen en mbo-scholen in Nederland.

Investeer in gesprekstrainingen

Loopbaangesprekken zijn echt de kern van LOB en een goed gesprek kunnen voeren is een vak apart. Investeer als school in start-trainingen voor de beginnende docenten en mentoren om gespreksvaardiger te worden, maar denk er ook aan om de training te herhalen (of misschien te verdiepen). Herhaling helpt om vaardiger te worden! Zo'n gesprekstraining is sowieso een duurzame investering; je zou daar ook de NPO-gelden voor kunnen gebruiken.

LOB kan helpen om vertragingen in te lopen

Stages, bedrijfsbezoeken, open dagen op mbo-opleidingen: voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) was in de coronaperiode vaak minder tijd beschikbaar, en veel activiteiten konden niet doorgaan. Hoe haal je dat in? En kan LOB ook helpen om andere vertragingen in te lopen? We vragen het Michel Zijffers. Hij is decaan en LOB-expert op VOLT Toekomstmakers in Vleuten, en als adviseur vmbo verbonden aan het Expertisepunt LOB.

Hoe groot zijn de vertragingen eigenlijk, als het gaat om LOB?

"Dat is lastig te meten, omdat het leven ondanks de beperkingen gewoon doorging. Leerlingen zijn na hun examens net als anders doorgestroomd naar een vervolgopleiding. Ouders waren sturender dan andere jaren en dat is logisch, omdat veel voorlichtingsactiviteiten niet doorgingen. Ik heb echt respect voor de leerlingen die op basis van online informatie een vervolgstudie hebben gekozen. We krijgen bij het Expertisepunt LOB nu veel meer aanvragen van scholen die LOB een impuls willen geven. Misschien dat in de coronaperiode ook het belang van LOB nog duidelijker is geworden."

Leg nog eens uit waar het om gaat, bij LOB?

"Bij LOB leer je om vanaf jonge leeftijd zelf sturing te geven aan je loopbaan aan de hand van loopbaangesprekken. LOB draait om vijf loopbaancompetenties en om vragen als 'Wat past bij mij?', 'Wat wil ik graag?' en 'Waar liggen mijn talenten?' Het helpt om bedrijfsbezoeken en stages te organiseren, maar in hobby's en sport ontwikkel je je óók."

LOB is eigenlijk heel breed: alles wat er in je leven gebeurt, heeft invloed op je sociaal-emotionele ontwikkeling. Dus ook een tijd thuis lessen volgen en de dynamiek in het gezin."

Wat heb je zelf als decaan het meeste gemist?

"De persoonlijke LOB-gesprekken met leerlingen. Die gesprekken zijn echt de kern van LOB. Je bespreekt dan samen de ervaringen van een leerling, bijvoorbeeld tijdens een stage. Het gaat niet alleen om terugkijken, maar ook om reflecteren en vooruitkijken: wat heb je geleerd, over het werk en over jezelf, en wat wordt op basis daarvan je volgende stap? Door die gesprekken worden leerlingen steeds vaardiger in het maken van onderbouwde loopbaankeuzes. Natuurlijk kun je ook via een beeldscherm praten, maar dat is echt anders dan wanneer je samen aan tafel zit. Dat de schouders ineens even naar beneden gaan, omdat een leerling ergens mee zit, dat soort signalen pik je niet zo snel op door een beeldscherm."

Kunnen de NPO-gelden ook worden ingezet voor LOB?

"Zeker. Je zou LOB bijvoorbeeld als instrument kunnen gebruiken om de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen in kaart te brengen. Je kunt LOB ook inzetten om te werken aan executieve vaardigheden, dat zit ook in het NPO-keuzemenu. Dan focus je bijvoorbeeld op loopbaancompetenties, samenwerken en plannen. In de coronaperiode is meer dan ooit duidelijk geworden hoe belangrijk de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen is. We zien aan het stijgende aantal aanvragen van scholen dat LOB echt in de lift zit. Het zou mooi zijn als de NPO-gelden LOB een extra impuls kunnen geven."

Meer met z'n allen doen!

Alle leerlingen weer terug op school, dat is even wennen, merken ze op het Grafisch Lyceum Rotterdam. Daarom organiseert de school dit jaar extra activiteiten, zodat leerlingen veel sámen kunnen doen en zo weer echt een groep kunnen vormen.

Wat er opviel, toen de leerlingen dit jaar weer allemaal naar school konden? De drukte! Rumor in de gangen, leerlingen op en ónder de tafel in de klas, akkefietjes, bezorgde ouders... "Ik herkende mijn eigen school niet meer!", verzucht Jeroen van den Berg, vmbo-directeur op het Grafisch Lyceum Rotterdam (GLR). Maar hij blijft er vrolijk onder, want eigenlijk vindt hij dit helemaal niet gek. "In de coronaperiode is de sociale structuur verdwenen. Als je dan ineens weer met z'n allen op school bent, duurt het gewoon even om alles weer in het gareel te krijgen."

Extra activiteiten

Om de vertragingen in de lesstof bij te werken, kwamen er onder meer extra klassen-assistenten en meer uren voor de leerling-

coördinatoren, zodat de leerlingen in kleinere groepjes les kunnen krijgen. Maar de leerlingen hebben in de corona-periode ook een stuk sociaal-emotionele ontwikkeling gemist. Om dat in te halen, zet het GLR vol in op extra activiteiten. Zo gaat nu elk leerjaar op werkweek, in plaats van alleen de brugklas en de derde. "We organiseren bovendien meer sport-activiteiten en de leerlingen gaan ook vaker met de klas naar het theater. We gaan zoveel mogelijk dingen met z'n allen doen. Het is fijn dat we daarvoor nu extra financiële ruimte hebben."

Tech Xpress en Esports Space

De wereld van media en technologie is volop in beweging en dat geldt ook voor het GLR.

Jeroen van den Berg

Zo gaat de school dit jaar in het kader van Sterk Techniekonderwijs op pad met de Tech Xpress, een techniekwagen vol technische snufjes en materialen waarmee po- en vo-leerlingen zélf aan de slag kunnen gaan. En als de GLR-leerlingen doorstromen naar de mbo-afdeling, krijgen ze daar les in de net geopende Esports Space, waar ze in een professionele omgeving samen games kunnen ontwikkelen. "Dat is ook goed voor de groepsvorming, én voor de samenwerking tussen de verschillende disciplines op school!"

Het Van der Meij College in Alkmaar is een zogenaamde 'topschool' en heeft alleen een bovenbouwlocatie. Drie toeleverende 'moederscholen' bieden hier samen vijf profielen aan. Heeft die unieke situatie invloed op het inlopen van de vertragingen? Directeur Eric van den Berg vertelt en deelt ondertussen zijn visie op 'achterstanden'.

Kaasschaaf

Goed nieuws bij het Van der Meij: de vertragingen vallen eigenlijk wel mee. Eric van den Berg, directeur van het Van der Meij licht toe: "De online lessen werkten totaal niet voor onze leerlingen. Dan zaten bijvoorbeeld drie meiden Zorg & Welzijn gezellig in het park achter één laptop: 'Hallo juff!' Ouders hadden een ander beeld van hun kinderen en legden de verantwoordelijkheid bij de school. Tijdens de tweede lockdown hebben we daarom vanaf januari de school weer opengesteld voor de leerlingen van leerjaar 3 en 4."

De kaasschaaf ging over het rooster: zo ging het aantal uren in de beroepsgerichte vakken van twaalf naar zes, met inzet van digitale hulpmiddelen. Alle leerlingen waren minimaal drie dagen op school en kregen les in halve klassen. Met als gevolg: weinig vertraging voor de huidige vierdejaars. "Een groepje mogelijke zittenblijvers hebben we voorwaardelijk over laten gaan met een extra ondersteuningsprogramma uit de NPO-middelen. De rest van het NPO-geld is opgegaan aan extra taakuren voor het mentoraat, extra ondersteuning en klassenverkleining. Dat laatste is in Nederland sowieso broodnodig!"

Eric van den Berg

Nóóit meer praten over achterstanden

"WAAROM KRIJG JE OP HET VWO NIET DE KANS OM TE ONTDEKKEN DAT MEUBELMAKER IETS VOOR JE IS?"

Op een brede schoolgemeenschap, met meerdere niveaus en onderwijsprofielen, krijgen leerlingen meer tijd en ruimte om te ontdekken waar hun interesses liggen en om te laten zien wat ze in hun mars hebben. Dat is fijn voor álle leerlingen, betoogt Louise Elffers, lector Kansrijke Schoolloopbanen aan de Hogeschool van Amsterdam en directeur van het Kenniscentrum Ongelijkheid.

Uit onderzoek blijkt dat in de coronaperiode de kansengelijkheid in de niveau-advisering is toegenomen. Hoe zit dat precies?

"In het jaar dat er in groep 8 geen eindtoetsen werden afgenomen, was het schooladvies over de gehele linie lager, en met name het advies van leerlingen met minder geschoolde ouders viel lager uit. Dat is juist de groep leerlingen die vaker te maken heeft met onderadvisering, en die nu door corona dus niet de kans had om aan de hand van de eindtoets een heroverweging van het advies aan te vragen.

Door corona zijn ongelijkheden scherper in beeld gekomen, maar het probleem is niet nieuw; we zien al langer dat leerlingen bij gelijke prestaties ongelijk geadviseerd worden naar gelang hun thuisachtergrond. Aan die ongelijkheid moeten we sowieso iets doen. Maar ik vind het nog belangrijker dat we stoppen met het determineren van alle leerlingen op één vast moment, op een manier die sterk sturend is voor het verdere verloop van hun schoolloopbaan. Ik pleit dan ook al langer voor brede schoolgemeenschappen, waar leerlingen tussentijds van niveau kunnen wisselen, en pas aan het eind van het derde jaar een definitief uitstroomprofiel kiezen. Zo krijgen leerlingen meer tijd en ruimte om te ontdekken waar hun interesses liggen en te laten zien wat ze in hun mars hebben."

Maar volgen alle leerlingen dan drie jaar lang hetzelfde onderwijs?

"Nee, dat is een misverstand. Leerlingen kunnen op zo'n brede schoolgemeenschap nog steeds op verschillende niveaus onderwijs volgen. Alleen is het voor hen veel gemakkelijker om een ander niveau of een ander profiel te verkennen dan dat waarop ze zijn ingestroomd, of om tussentijds over te stappen naar een andere route.

Op een brede schoolgemeenschap kan praktijkgericht én algemeen vormend onderwijs op verschillende niveaus worden aangeboden. Dat is voor alle leerlingen interessant, omdat

je daarmee ook kunt verbreden, verdiepen, versnellen en vertragen. Op het havo of vwo krijg je bijvoorbeeld nu niet de kans om met je handen te werken, of om uit te vinden dat meubelmaker iets voor je kan zijn. Waarom eigenlijk niet?"

Omdat er in het onderwijs een streng onderscheid is tussen 'praktisch' en 'theoretisch'?

"Ja, maar die scheiding maken wij, op basis van cognitieve prestaties. Leerlingen krijgen niet de keuze of ze algemeen vormend of beroepsgericht willen leren en werken. Afhankelijk van je relatieve prestatieniveau op de basisschool, wordt voor jou bedacht waar je talent en interesses liggen. Plat gezegd: óf je bent ineens een vakkanjer met gouden handjes, óf je bent een boekenwurm en alleen in theorie geïnteresseerd.

Een leraar vertelde me laatst over een leerling die op de basisschool al zeker wist dat hij later lasser wilde worden. Alleen: hij kreeg een vwo-advies. Uiteindelijk is hij vwo gaan doen, vanuit de gedachte 'dan kun je altijd nog lasser worden, maar andersom kan niet'. Maar dat is enkel zo omdat wij het zo hebben georganiseerd. Waarom zou zo'n leerling niet op vwo-niveau onderwijs kunnen volgen en ondertussen leren lassen? Het is toch vreemd dat wij daar een of-of-keuze van maken?"

Er is nu NPO-geld beschikbaar. Hoe zou jij graag zien dat dat werd ingezet?

"Aan handen in de klas! Het groeiende lerarentekort vormt een ernstige bedreiging voor de kwaliteit van het onderwijs en ook voor de kansengelijkheid – en juist op scholen met leerlingen die sterker van school afhankelijk zijn voor hun leerontwikkeling, bestaan de grootste tekorten. Dat NPO-geld is fijn, maar het heeft geen zin om plannen te maken voor onderwijsverbetering als er geen leraren zijn die ze uit kunnen voeren.

Voor de kansen van leerlingen die nu ondergeadviseerd zijn, is het belangrijk dat we werk maken van de flexibilisering van de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Ik ben daarvoor. De Onderwijsraad is daarvoor. De sectorraden en bonden die zich vóór corona hadden verenigd in de 'Toekomst van ons Onderwijs' zijn er ook voor. We moeten door. Maar niet zonder genoeg leraren."

Wees de leerkracht die je als kind zelf had willen hebben

ISMAIL AGHZANAY

Jaren geleden koos ik ervoor om te starten met de lerarenopleiding Engels. Ik was niet zeker van mijn keuze, alleen had ik op dat moment geen andere optie.

In mijn eerste jaar ontmoette ik mevrouw Bento, mijn studieloopbaan-coach aka mentor. Zij vroeg tijdens een van de eerste lessen aan alle studenten waarom zij voor de lerarenopleiding hadden gekozen. Eenieder deelde zijn of haar beweegredenen en dat gold ook voor mij. Mevrouw Bento reageerde erop en zei tegen mij: 'Ismail, ik weet zeker dat leerlingen veel aan je zullen hebben en dat jij echt wat voor hen kan gaan betekenen. Zorg er alleen wel voor dat je niet constant aan het grappen bent, anders ben ik bang dat de leerlingen je als clown gaan zien en dus niet serieus gaan nemen. Dat zou zonde zijn!'

De woorden van mevrouw Bento deden onbewust wat met mij en kwamen tot leven toen ik als stagiair Engels op een vmbo-school begon. De leerlingen maakten namelijk vaak kenbaar hoe grappig zij mij vonden en daar bleef het bij. Toen dacht ik aan de woorden van mevrouw Bento en besefte ik waarom zij mij voorzag van dat advies. Ik besloot het advies van mevrouw Bento

toe te passen en anders naar de leerlingen te kijken. Ik begon steeds meer gesprekken te voeren met de leerlingen vanuit oprechte interesse, waardoor ik mezelf begon terug te zien in hen. Zij waren, net als ik toen ik hun leeftijd had, op zoek naar iemand die hen ziet, hoort en waardeert. Dat is precies wat ik toen ben gaan doen!

In de gesprekken met deze leerlingen kwam zoveel pijn en verdriet naar voren. Er werd hen jarenlang, door leerkrachten, familie, vrienden en de media, onder andere voorgehouden dat zij 'maar' een vmbo-advies hebben, dom zijn en er eigenlijk niet toe doen in de samenleving.

Dit verhaal is niet nieuw, maar blijft wel raken. Het onderwijssysteem, waarin wordt gesproken over laag- en hoogopgeleiden en over zwarte- en witte scholen, en waarin adviezen vanuit de basisschool worden gegeven op basis van waar je wieg heeft gestaan, schaadt het zelfbeeld van onze vmbo'ers, die zo getalenteerd zijn en over zoveel potentie beschikken.

Ik was een vmbo-leerling en met de kennis van nu, zou ik graag met een tijdsmachine terug in de tijd willen gaan

om mijn oude leerkrachten de boodschap mee te geven om mij te leren kennen vanuit oprechte interesse. Om zo te begrijpen waarom ik bepaald gedrag laat zien, of bepaalde uitingen doe. Alles valt of staat met het investeren in de relatie met je leerlingen. Dat deed mevrouw Bento bij mij en ik doe dat tot op de dag van vandaag bij mijn leerlingen.

Het resultaat is dat mijn leerlingen veel meer in zichzelf zijn gaan geloven, en dat ze beseffen dat zij trots mogen zijn op hun vmbo-advies en dat opgeven geen optie is.

Wij hebben als docent wellicht geen directe invloed op wat er buiten het klaslokaal gebeurt, maar wel op wat wij in het klaslokaal doen en zeggen. Wees daarom die leerkracht die je zelf ook graag als kind had willen hebben. Blijf spreken en werken uit het hart en je zult de leerlingenharten bereiken en verrijken.

Inspirerende groet!

Ismail Aghzanay

Meesters Met Dromen
Leraar van het Jaar 2021

Doen wat je kunt

In nood leer je je vrienden kennen, daarover kan Anneke Soldaat meepraten. Ze is examensecretaris en coördinator D&P leerjaar 4 aan Piter Jelles Ynsicht in Leeuwarden. Haar examenleerlingen volgden vóór corona een deel van hun beroepsgerichte vakken op het mbo, maar door de eerste schoolsluiting konden de leerlingen die vakken niet afronden. "Daarop bood het mbo dit schooljaar aan om groepjes van zeven vmbo'ers in de tussenuren hun kant op te laten komen, zodat die hun werk alsnog in konden halen. Supertof!"

Persoonlijk rooster

Belangrijker nog dan de leerachterstanden vindt Anneke de 'leefachterstand' bij de leerlingen. "Voor onze leerlingen zijn de sociale en beroepsgerichte vaardigheden het allerbelangrijkst", zegt ze. "Die vaardigheden vormen de basis voor leren en voor met elkaar leven. Maandenlang digitaal onderwijs is voor onze leerlingen niet ideaal. Daarom gaven we ze tijdens de coronasluiting steeds de gelegenheid om 's middags individueel met hun docenten contact te hebben. Dat contact is cruciaal! En als het gaat om sociale vaardigheden, kiezen we er nu bewust voor om gemiste activiteiten als een schoolreis en een projectweek CKV in te halen." De gemiste stages worden niet ingehaald. In plaats daarvan heeft de school meer ruimte gemaakt voor leerlingen om zich te

oriënteren op hun mbo-vervolgopleiding. Zo komen voorlichters van het mbo naar Piter Jelles Ynsicht, en gaan vmbo-docenten mee naar open dagen en meelooptdagen. Het gepersonaliseerd leren op Piter Jelles Ynsicht kan de school prima doorzetten in de digitale flex-examens. "Onze leerlingen hebben een persoonlijk rooster. Zo kon een groepje van drie leerlingen op de valreep nog examens doen, een paar dagen voor de uitslag."

Franje

Toch zijn er wel zorgen om de examenleerlingen van dit schooljaar. "Zij hebben veel gemist in hun tweede en derde leerjaar. Daarom zijn de maatwerkuren dit jaar extra belangrijk. Het team bekijkt daarbij zorgvuldig welke leerling waarvoor wordt uitgenodigd. Verder gaan er ook NPO-middelen naar extra sport- en cultuuractiviteiten."

Bij de praktijkvakken ligt de focus intussen op wat een leerling voor het praktijkexamen straks écht moet kunnen. "De franje gaat er op die manier wel een beetje af. Best jammer", vindt Anneke. "De praktijkexamens zijn spannend voor leerlingen, maar daarnaast óók wel heel erg leuk!"

Als je goed in je vel zit, leer je makkelijker

Marco Braam

Wat hebben onze leerlingen nodig om tot leren te komen? Dat is de vraag waar het op Open Schoolgemeenschap Bijlmer vooral om draait. Het antwoord zit niet alleen in kleinere klassen en extra inhaallessen. De leerlingen krijgen ook Happylessen én er kwamen nieuwe basketbalpalen.

Kleinere klassen

Op de Open Schoolgemeenschap Bijlmer (OSB) zitten de eerste twee jaar alle leerlingen bij elkaar in de klas, welk advies ze aan het eind van groep 8 ook kregen. Marco Braam, adjunct-directeur, vertelt waarom dat zo goed werkt: "Sommige leerlingen zijn sterk in de theorie en in verbanden leggen, andere gaan meteen aan de slag en zien eerder hoe je een opdracht het slimste kunt aanpakken. Leerlingen leren daardoor veel van elkaar, en ze zien ook dat iedereen op zijn eigen manier leert."

Om weer lekker op stoom te komen, zijn er nu kleinere klassen in het eerste leerjaar

(24 in plaats van 28 leerlingen). Bij de inhaallessen taal en rekenen zijn er groepjes van zeven leerlingen en een aantal brugklassers krijgt zelfs een-op-een-begeleiding, bijvoorbeeld als ze na de basisschool nog wat extra begeleiding nodig hebben om het startniveau te halen. Voor alle leerlingen zijn er inhaalluren, waarvoor de eigen docenten een tandje bijzetten – de financiering komt van de NPO-gelden. "Onze leerlingen bepalen daarbij zelf wat ze precies nodig hebben, daar begeleiden we ze bij."

Happylessen

Daarnaast krijgen de OSB'ers dit jaar onder meer Happylessen. Daarbij gaat het om vragen

als 'Wanneer ben je gelukkig of ongelukkig?' en 'Wat is de invloed van wat je denkt en doet op hoe gelukkig je je voelt?' Bij het project 'De Tofste Klas' gaat het om vertrouwen, in elkaar én in jezelf. Zo leer je hoe je zo kunt samenwerken dat je met je klasgenoten een fijne groep wordt.

Dat laatste gebeurt niet alleen in de school, maar ook daarbuiten. Daarom krijgt bij de OSB ook het schoolplein een upgrade en kwamen er nieuwe basketbalpalen. Want tussen de lessen door lekker samen een potje basketballen, dat hebben sommige leerlingen misschien nog wel het meeste gemist. Extra voordeel: daarna zit je weer fris en fruitig bij de inhaalles.

Zoals Marco Braam zegt: "Als je goed in je vel zit, leer je makkelijker."

Nuchter, maar met maximale inzet

Waar hebben we last van en waar hebben we voordelen ervaren? Wat betekent dat voor ruimtes, klassen, welbevinden en sociale veiligheid? Vmbo-school voor basis en kader Hub van Doornecollege in Deurne maakte de balans op en ging aan de slag met één schoolbeleid, vertaald in duurzame interventies.

Waaier

"Onze vierdejaars hebben geen mega-achterstanden. Bovenbouwleerlingen kwamen voor de zomervakantie alweer volop naar school. We hebben ons wel sterk geconcentreerd op wat móet, de kern, om een stevige basis te leggen. Hopelijk volgt het examen die lijn. Voor de onderbouwleerlingen was het echt weer wennen aan het schoolritme", vertelt teamleider Ine Rademakers-Verbakel. "Met alle gegevens van onze leerlingen op een rijtje en na een nulmeting van het welbevinden was de conclusie klip en klaar: er is niet één soort achterstand. De een heeft lesstof gemist, de ander kwam thuis minder goed tot leren en een derde miste vooral het sociale contact." Dus zet de school een waaier aan interventies in.

"De 'halve klassen-ervaring' van vorig schooljaar leerde, dat je zo in minder tijd véél effectiever kunt werken", vervolgt Ine.

"JE MOET EEN LEERLING GOED KENNEN OM IN TE SPELEN OP WAT ER AAN DE HAND IS"

Ine Rademakers-Verbakel

"Bovendien moet je een leerling goed kennen om in te spelen op wat er aan de hand is." Daarom koos de school ervoor om interventies in eigen hand te houden: met nieuwe onderwijsassistenten, meer en kleinere klassen, eigen docenten, die ook betaald bijlessen in de kernvakken verzorgen, en continuïteit in mentoren. In themaweken ligt extra nadruk op sociaal klimaat en welbevinden. "Want pas als je je goed voelt, kom je tot leren."

Vergroenen

Nóg zo'n vondst: de impact van een groene omgeving op leerlingen. In coronatijd deed de schooltuin van het profiel 'Multimedia, Natuur & Ondernemen' – de eigen invulling van D&P – dienst als buiten-pauzeruimte. Het groen zorgde voor een groter gevoel van sociale veiligheid. Inmiddels is er een plan om het stenen plateau rondom de school te vergroenen, ook voor ontspanning en sport. Bovendien helpen gespreide pauzes drukte voorkomen.

"Corona noopte tot het anders vormgeven van het onderwijs. Leerlingen moesten op een andere manier leren, maar hebben ook andere kennis en vaardigheden opgedaan. Als we nu ook nog anders durven kijken naar hun ontwikkeling en niet telkens de meetlat van vóór corona hanteren, dan kan het onderwijs zich richten op waar we goed in zijn: een fijne plek creëren waar jongeren kunnen leren en hun talenten ontdekken, ervaren en uitbouwen!"

Ine Rademakers-Verbakel

Anne-Marie van Dongen

"Tutorleren is leren in de puurste vorm"

'Tutorleren' is een van de werkvormen in de menukaart van het Nationaal Programma Onderwijs die scholen kunnen inzetten om vertragingen in te lopen. Wat is tutorleren precies, en waarom is het zo'n sterke werkvorm? We vragen het Anne-Marie van Dongen, die scholen begeleidt bij het opzetten van tutorprogramma's, en nemen een kijkje bij een tutorles op het Munnikenheide College.

Op dinsdagmiddag is er tutorles, op het Munnikenheide College. In een van de lokalen zitten leerlingen in tweetallen bij elkaar, waarbij een ouderejaars tutor een jongerejaars 'tutee' coacht bij het huiswerk van wiskunde, of bij de voorbereiding van een toets Engels. De voordelen van deze tutorlessen? Daarover hoeven de tutees niet lang na te denken: hun tutores kunnen de stof écht goed uitleggen. "Wiskunde vind ik moeilijk, maar als Sterre het uitlegt, snap ik het wél", zegt Sophie. "Ik schrijf de uitleg ook in mijn schrift. Als er dan in de klas een vraag gesteld wordt, kan ik uitleggen hoe je het oplost."

De tutores hebben er plezier in. Ze zijn goed in het schoolvak en vinden het leuk om anderen te helpen. Maar daarnaast: ze leren er zelf ook van. Tutor Sterre: "We hebben vooraf een training gehad om te leren hoe je vragen kunt stellen om te erachter te komen waar je tutorleerling moeite mee heeft, en hoe je goede feedback kunt geven." En Nina, die Nova helpt met oppervlaktesommen van parallelogrammen, zegt: "Ik herhaal op deze manier ook de stof voor het wiskunde-examen. Als je de stof aan iemand anders uitlegt, ga je er dieper op in en begrijp je het zelf ook weer beter."

Peer-onderwijs

Tutorleren is een van de vormen van 'peer'-onderwijs, waarbij leerlingen les en ondersteuning krijgen van een peer (een 'gelijke'),

in dit geval een medeleerling. Het Munnikenheide College, een vmbo-school met ongeveer 1150 leerlingen op twee locaties in Etten-Leur en Rucphen, heeft al een aantal jaren een tutorprogramma. Anne-Marie van Dongen zette het op en begeleidt inmiddels als specialist peer-onderwijs ook andere scholen.

Tutorleren staat echt in de belangstelling, signaleert ze. Terecht, want het is een bijzonder sterke werkvorm. "Doordat de leerlingen een-op-een bezig zijn, ontstaat er iets magisch: de leerlingen zijn volledig gefocust op de hulpvraag van de onderbouwleerling. Het gaat over wat die leerling nodig heeft, op een manier die die leerling prettig vindt. Leerlingen kunnen daardoor niet alleen vertragingen inlopen, ze gaan zich ook beter voelen over het vak."

Goud waard

Een serieuze aanpak is belangrijk om een tutorprogramma succesvol te laten zijn. De tutores krijgen aan het begin van het schooljaar een training van een dag, waarin ze onder meer leren hoe je activerende werkvormen in kunt zetten, hoe je goede feedback geeft en hoe je omgaat met privacygevoelige informatie – want tutores zijn vaak ook een vertrouwenspersoon voor 'hun' leerling. Die trainingen vinden plaats op een chique locatie, bijvoorbeeld een vergaderruimte in een hotel. Dat is belangrijk, legt Van Dongen uit. "Daarmee onderstreept je dat de tutores

bijzonder en belangrijk zijn." De tutores werken zelfstandig met hun leerlingen, en hebben na afloop van de wekelijkse tutorles een intervisiemoment waarin ze ervaringen en tips uitwisselen.

Affiniteit hebben met een schoolvak is de belangrijkste voorwaarde om tutor te worden. Verder kunnen alle leerlingen die dat willen, tutor worden. "Ook, juist, leerlingen met bijvoorbeeld ADHD, dyslexie of moeite met autoriteiten. Als tutor zijn zij goud waard! Zij weten namelijk precies waar ze zelf tegenaan lopen, en dus ook hoe ze een andere leerling daarmee het beste kunnen helpen."

High Five

De effecten van de tutorlessen zijn lastig exact te meten, maar het Munnikenheide College ziet de cijfers van de leerlingen omhoog gaan: de tutees maken hun toetsen beter, en de tutores scoren voor het betreffende vak gemiddeld een half punt hoger op hun centraal examen. "Daarnaast leren de tutores ook 21e-eeuwse vaardigheden, zoals leiderschap, burgerschapsvaardigheden, didactiek en psychologie." Er is nog een positief effect: door het tutorleren ontstaan er banden tussen leerlingen uit verschillende leerjaren en dat is fijn voor de sfeer op school. Regelmatig ziet Anne-Marie van Dongen een tweedejaars en een vierdejaars high-fiven op de gang, omdat er een mooi cijfer is gehaald. Prachtig om te zien, vindt ze, want het maakt duidelijk dat de leerlingen het echt samen doen en trots zijn op elkaar. Dát is waar het om gaat bij goed onderwijs, zegt ze. "Tutorleren is maatwerk, en er wordt met plezier en doelgericht geleerd. Dit is leren in de puurste vorm."

www.tutorleren.nl

Trots op ons vmbo!

Hoe kunnen we het imago van het vmbo, of van het héle beroepsonderwijs, verbeteren? Over die vraag wordt al jaren gesproken en het ene na het andere alternatief in naamgeving komt voorbij. We zouden bijvoorbeeld niet meer moeten spreken van 'lager' en 'hoger' opgeleid, maar van 'praktisch' en 'theoretisch' opgeleid. Of van 'kort' en 'lang' opgeleid. Maar hoe we het vmbo ook noemen, in de ogen van veel mensen blijft het beeld: 'Het vmbo is een opleiding voor leerlingen die een hoger niveau niet aankunnen.'

Onlangs was ik in Finland: hét voorbeeld van inclusief onderwijs en, zo hoop je dan, van onderwijs waarin alle leerstijlen en niveaus gewaardeerd worden. Tijdens ons bezoek hebben we onder meer scholen bezocht voor '*special needs vocational education*'. Je zou het kunnen vergelijken met mbo's, speciaal voor leerlingen uit het speciaal onderwijs. 'Inclusief' betekent dat alle 'handicaps' bij elkaar zitten: leerlingen die slechtziend of doof zijn, leerlingen met autisme of met het Syndroom van Down. Volgden die allemaal samen les? Het antwoord op die vraag was: 'Wij denken niet in syndromen en doen niet aan het meten van IQ'. Voor elke leerling wordt een persoonlijk competentie-ontwikkelingsplan gemaakt, dat tijdens '*work based learning*' – zoveel mogelijk op een echte werkplek –

wordt gevolgd. En in principe moeten alle leerlingen het landelijk vastgestelde niveau bereiken. Dat klinkt fantastisch, maar ik schrok toen er werd gezegd dat 'het streven is dat 50% van de leerlingen een universitaire opleiding afrondt'. Ook in Finland is het streven dus dat, als je dak lekt, er een loodgieter komt met een universitaire opleiding.

Natuurlijk proberen we in het onderwijs het hoogst haalbare uit elke leerling te halen. Maar hoe vervelend is het voor een leerling, om te ontdekken dat het voor hem of haar hoogst haalbare (bijvoorbeeld een diploma op mbo-niveau 2) nog steeds niet goed genoeg is in de ogen van de maatschappij? Dit gevoel neem je niet weg door schoolsoorten een andere naam te geven, en door in de Nieuwe Leerweg bijvoorbeeld niet te spreken van 'beroepsgericht' onderwijs, maar van 'praktijkgericht' onderwijs.

Het wordt tijd voor een échte verandering: het waarderen van mensen zoals ze zijn, mét hun mogelijkheden en beperkingen. Want in een maatschappij hebben we iedereen nodig, zowel de bakker als de hoogleraar. Een oud-collega van mij zei jaren terug al: 'We hebben er meer last van als de vuilnisman een paar weken zijn werk niet doet, dan wanneer de Koningin stopt met werken'.

We weten het allemaal: iedereen is belangrijk. Laten we dan ook iedereen waarderen en respecteren, en niet naar lapmiddelen zoeken om verschillen weg te moffelen. Beroepsonderwijs is de kurk waarop de maatschappij drijft. Daar moeten we trots op zijn, zoals de Finnen op hún onderwijs!

Jacqueline Kerkhoffs

Stichting Platforms vmbo

Colofon

Deze vmbo-krant is een uitgave van de Stichting Platforms vmbo. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Redactie

Jacqueline Kerkhoffs / Stichting Platforms vmbo
Eva Voncken / Bureau Turf
Anne Wesseling / AWJP
Harry Willemsen / Communicatiebureau Harry Willemsen

Eindredactie

Jacqueline Kerkhoffs / Stichting Platforms vmbo

Fotografie

Sijmen Hendriks
Hetty van Oijen

Vormgeving

Renate Meijers / studioZebraVink

Drukwerk

EDG Media

Bestellen

Meer exemplaren van deze krant kunt u gratis bestellen via www.primaonderwijs.nl/sterkberoepsonderwijs. De krant wordt geleverd in bundels van 25 exemplaren.

ZOWEL LEERLINGEN ALS DOCENTEN MOESTEN WEER WENNEN AAN SCHOOL NA LOCKDOWN

